землекористування відповідних виконкомів і сільських рад народних депутатів з питань наявності дачних і садово-городних дільниць і т. д. Водночас, законодавством встановлений вичерпний перелік майна, на яке не може бути накладений арешт. Перелік такого майна наданий у додатку до Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р., це предмети, які вкрай необхідні для самого підозрюваного та осіб, які знаходяться на його утриманні, зокрема, меблі – по одному ліжку та стільцю на кожну особу, один стіл, одна шафа на сім'ю; один холодильник на сім'ю; один телевізор, персональний комп'ютер на сім'ю, один мобільний телефон – на кожну особу тощо. У даному контексті зазначимо, що положення КПК України не містять як визначення поняття розшук майна, так і порядку його проведення, що може безпосередньо призводити до випадків порушення прав та законних інтересів осіб задіяних до сфери кримінальної процесуальної діяльності.

На підставі викладеного слід зауважити, що питання накладення арешту на майно як заходу забезпечення кримінального провадження потребують подальшого дослідження та законодавчого закріплення у положеннях КПК України.

Одержано 17.04.2019

УДК 343.13(477)

Олександра Дмитрівна ШЛІПОВА,
курсант групи Ф1-404 ХНУВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Рось А. В.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІЗУАЛЬНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ, РІЧЧЮ АБО МІСЦЕМ

Відповідно до ст. 269 КПК України для пошуку, фіксації і перевірки під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях може проводитися візуальне спостереження за зазначеними об'єктами або візуальне спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження. Ця негласна слідча (розшукова) дія (далі – НСРД) є одним із основних засобів працівників Національної поліції України у протидії злочинності. Проте на сьогодні нормативне регулювання даної НСРД є неповним та суперечливим, що може призводити до порушень та зловживань з боку правоохоронних органів. У зв'язку з цим виникає необхідність чіткого юридичного врегулювання змісту і підстав візуального спостереження, а також підвищення компетентності слідчого та розширення його практичних навичок у застосуванні цієї НСДР.

Варто зауважити, що спостереження за особою, річчю або місцем є досить складною за тактикою проведення НСРД, яка потребує ретельної підготовки, а

© Шліпова О. Д., 2019

також наявності спеціальних знань, умінь та навичок у особи, яка її проводить. У ч. 6 ст. 246 КПК України визначено, що право проводити НСРД має слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи, зокрема Національної поліції. Таким чином оперативні працівники можуть виконувати відповідні процесуальні дії лише за конкретизованим дорученням слідчого. Це, а також велике навантаження на слідчого при розслідуванні кримінальних проваджень, ускладнює проведення візуального спостереження. Тому законодавче вдосконалення взаємодії між слідчим та оперативними працівниками є вкрай необхідним для покращення ефективності їх роботи.

Найбільш необхідними навичками для успішного проведення візуального спостереження є: уміння психологічно діагностувати нестандартну поведінку об'єкта спостереження; готовність до незвичайних випадків під час спостереження, наприклад до зникнення об'єкта з поля зору або до відкритої вимоги останнього припинити його переслідування тощо. При цьому, працівник, який проводить цю НСРД має не лише володіти знаннями про візуально-комунікативні знаки тіла людини, але й володіти навичками контролю за своїми діями, рухами, мімікою та мовою. Адже дуже часто для виконання своїх службових обов'язків він стикається з необхідністю перевтілювання, вмінням грати різні соціальні ролі. Такі навички є надзвичайно цінними, адже більшість інформації у ході проведення візуального спостереження за особою сприймається саме через невербальні знаки спілкування, які дозволяють аналізувати психологічний стан і мотиви поведінки об'єкта спостереження. Водночас, проблематичним є залучення осіб, які володіють спеціальними лінгвістичними та психологічними знаннями у випадку необхідності для проведення цієї НСРД. Адже єдиних законодавчо визначених носіїв таких знань не передбачено. Перешкодою для цього є також чіткий перелік випадків, зазначений у ч. 1 ст. 68 КПК України, в яких можна залучати перекладача, а саме «у разі необхідності у кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів». Але при проведенні візуального спостереження пояснення і показання не отримуються, натомість може відбуватися спілкування об'єкта спостереження. Тому варіантом вирішення даної проблеми є пропозиція науковців внести доповнення до зазначеної норми КПК України, передбачивши в ній можливість залучення перекладача і для перекладу спілкування. А поки що єдиним можливим виходом з цієї ситуації залишається використання особою, яка проводить спостереження, особистих знань в тій чи іншій галузі.

Отже, візуальне спостереження за особою, річчю або місцем є ефективним засобом правоохоронних органів у процесі боротьби зі злочинністю. А вдосконалення законодавчого регулювання проведення даної НСРД сприятиме вирішенню завдань кримінального судочинства.

Одержано 19.04.2019